

Foto: Albert Schreurs

Begonnen als Stichting Archeologie en Bouwhistorie, voegde Jos van der Ven, nadat hij in 1997 voorzitter was geworden, er Cultuur aan toe. Natuurlijk niet omdat Stichting ABC lekker in het gehoor ligt, hoewel dat mooi meegenomen is, maar om de doelstelling te verbreden. Het uitgangspunt bleef echter ongewijzigd. In de optiek van Jos van der Ven: 'proberen publicaties die wetenschappelijk onderbouwd zijn, maar vertaald naar een breed publiek, voor een vriendelijke prijs uit te geven'. Met de C van Cultuur is het 'uitgavenpatroon' zichtbaar verrijkt. Temidden van de vele uitgaven wil Jos van der Ven maar al te graag vertellen wat de Stichting ABC voor 's-Hertogenbosch betekent.

ABC-voorzitter Van der Ven

'Ik wilde er de C van Cultuur bij'

'Ik ben nooit opticien geweest, ik heb optiekzaken gehad', klinkt het wat raadselachtig uit de mond van de man die *Het Huis Van der Ven Opticiens* in de Kerkstraat z'n naam en faam heeft bezorgd. 'Toen ik er twintig jaar geleden mee ophield stond er vijftien man in de zaak, terwijl de gemiddelde optiekzaak met één of twee man personeel volstaat'. 'Hoewel van harte met brillen bezig' was de praktijk van het vak niet zijn fort. Zijn passie ging uit naar de bedrijfsvoering, 'de zaak groot maken'. De filialen die er kwamen getuigen daarvan, maar ook de verbouwingen die elkaar bleven opvolgen nadat de zaak, eerst schuin tegenover het postkantoor in de Kerkstraat gevestigd, was verhuisd naar de hoek Kerkstraat/Krullartstraat. Het verklaart ook zijn besluit om er nog in de kracht van zijn leven mee te stoppen. 'Ik ben er op mijn 45e mee opgehouden omdat ik niet verder kon expanderen.' Al zal ook het feit dat hij noodgedwongen in het vak is terechtgekomen wel hebben meegespeeld. 'In 1958 heb ik eind-examen HBS-B gedaan. Ik zou gaan studeren. Maar een week na mijn examen overleed mijn vader. Als enig kind werd ik geacht in de zaak te gaan.'

Barometers

Eenmaal uit de zaak is Jos van der Ven, in 1937 in 's-Hertogenbosch geboren, alsnog gaan studeren. Geschiedenis, en dat had ook weer te maken met zijn vak. 'In onze zaken verkochten wij ook barometers. Ik ben antieke barometers gaan verzamelen (en verkopen). Op zoek naar een lijn in mijn collectie moest ik in archieven duiken om het verhaal van antieke barometers te kunnen schrijven.' Van het een kwam het ander. 'Er zijn zoveel dingen in de geschiedenis waar ik meer van wilde weten.' Nochtans schoot z'n geschiedenisstudie er later bij in. 'Er kwamen zoveel andere dingen op me af, dat ik m'n studie niet heb afgemaakt.'

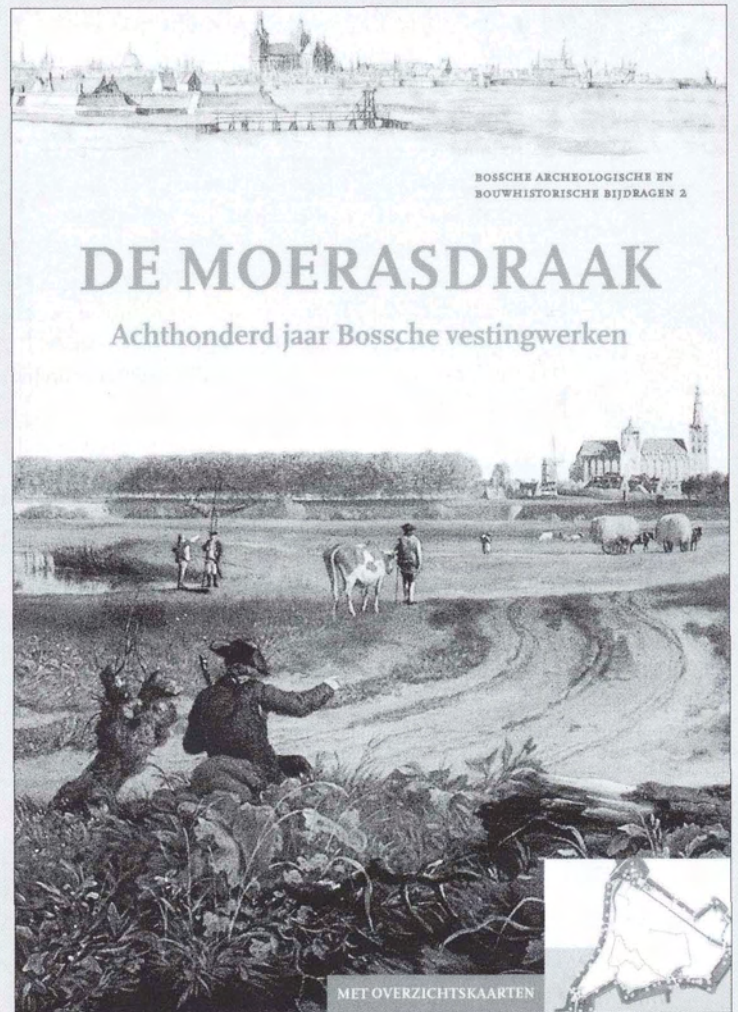
Een van de dingen die op Jos van der Ven afkwamen was de *Stichting Archeologie en Bouwhistorie*, ontsproten aan de dienst *Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten (BAM)* van de gemeente 's-Hertogenbosch. Deze stichting is, op instigatie van stadsarcheoloog Hans Janssen, in 1987 opgericht 'om subsidiebronnen te kunnen aanboren, want als gemeentelijke dienst kom je niet voor subsidie in aanmerking'. Uitgaven als *'s-Hertogenbosch bestaat nog* (De herontdekking van een belangrijke middeleeuwse

stad, 1991), *De tempel van Empel* (Een Hercules-heiligdom in het woongebied van de Bataven, 1994), *Dat gaat naar Den Bosch toe* (De vier stations van 's-Hertogenbosch, 1998) en *De Moerasdraak* (Acht honderd jaar Bossche vestingwerken, 1998) waren de rijpe vruchten. Maar meer nog dan in archeologie en bouwhistorie is Jos van der Ven, van de oprichting af bestuurslid van de stichting, geïnteresseerd in cultuurgeschiedenis. Nadat hij in 1997 mr. Jan van Heijningen was opgevolgd als voorzitter kreeg de stichting er een derde poot bij, de cultuur. 'Ik wilde de doelstelling verbreden. *Archeologie en Bouwhistorie* was me te beperkt. Ik wilde er de C van *Cultuur* bij. Dat ik voldoende mogelijkheden zag is achteraf juist gebleken. En iedereen is enthousiast.' In zijn filosofie staan 'poppetjes en kleur' hoog genoteerd. 'Anders verkoopt het niet.' Met gerechtvaardigde trots wijst Jos van der Ven op *De wereld van Jeroen Bosch*, een prachtige uitgave die de gelijknamige tentoonstelling in het Noordbrabants Museum in 2001 vergezelde. 'Dit boek hadden we nooit kunnen doen als *Cultuur* er niet bij had gezeten.' Nog iets om trots op te zijn: evenals *'s-Hertogenbosch binnen de Veste* (Een historische verkenningstocht, 2001) verscheen *De wereld van Jeroen Bosch* in vier talen. Naast de populair-wetenschappelijke *Wereld van Jeroen Bosch* was er vraag naar een diepgravender werk. Daarin kon worden voorzien met behulp van het proefschrift van dr. Eric de Bruyn, *De vergeten beeldentaal van Jheronimus Bosch*, waarin de symboliek van de *Hooiwagen*-triptiek en de Rotterdamse *Marskramer*-tondo zijn verklaard vanuit Middelnederlandse teksten. Onlangs zag het *Thema vol variaties*, waarin Theo Hoogbergen en René Bouman het muziekleven in 's-Hertogenbosch in al zijn facetten beschrijven, het licht, aangeboden aan Jacques Stienstra voor zijn vele verdiensten voor het muziekleven van 's-Hertogenbosch. Jos van der Ven: 'Dat leek ons zeer toepasselijk'.

Pijlijn

Een welgevulde pijlijn voorspelt verder een rooskleurige toekomst, waarin de C van *Cultuur* zich versterkt zal manifesteren. Jos van der Ven: 'Waar we nu mee bezig zijn, valt allemaal onder het hoofdstuk Cultuur.' De gedreven voorzitter van de Stichting ABC noemt op de eerste plaats het proefschrift van Véronique Roelvink, *Gegeven den sangeren...*, over de meerstemmige muziek van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap in de zestiende eeuw. Het congres *Kloosters en religieus leven* dat in september in 's-Hertogenbosch wordt gehouden krijgt er onder dezelfde naam een boek bij. Interessant is voorts de voorgenomen herdruk van *De Hertogen van Brabant* (vanaf het begin tot Philips II in 1600), te meer daar in deze uitgave een karakteristiek van de zeven of acht hertogen ná Philips II zal worden toegevoegd, met tenslotte een link naar prins Philippe, die als troonopvolger in België de titel *Her-*

Een van de uitgaven van de Stichting AB (C)

tog van *Brabant* draagt, zoals in ons land de troonopvolger die van *Prins van Oranje*. Voorts wordt nog een hoofdstuk toegevoegd over de hertogen die op de Sint-Jan hebben gestaan en nog staan en momenteel gerestaureerd worden. Van de hand van Harry v.d. Berselaar kan een wetenschappelijke uitgave over het Bossche dialect verschijnen, waarin vooral ook de grammatica zal worden behandeld. En dan heeft de *Stichting ABC* – die zich gesteund weet door een zeer deskundige redactieraad – bemiddeld bij de geschiedschrijving van het 's-Hertogenbosch Mannenkoor, dat in 2003 honderd jaar bestaat.

Het hele oeuvre overziende stelt Jos van der Ven vast: 'Eigenlijk is alles wat we gedaan hebben naar ons toegekomen. Dan werden we benaderd met het verzoek van: kunnen wij samen niet dit of dat. Dat werkt voortreffelijk. Er komt zoveel op ons af, dat er nauwelijks ruimte is voor eigen initiatief'. Als Jos van der Ven het resultaat overziet is hij nochtans bescheiden: 'Het begint wat te worden'. Wel prijst hij zich gelukkig 'dat we bij eventuele subsidiegevers iets kunnen laten zien. Dat werkt!'

Aanlichten

De activiteitenportefeuille van Jos van der Ven blijkt met de *Stichting ABC* wel goed, maar beslist niet helemaal gevuld. Onverdroten ijverde hij tien jaar lang voor het 'aanlichten'

van de noordzijde van de Sint-Jan, die tot vorig jaar altijd nog in het donker lag. Bovendien werden in het zuiderportaal, dat ook erg donker was, schijnwerpers in de vloer aangebracht. Verder maakt Jos van der Ven deel uit van de *Stichting Oordeelspel*, die met geld dat door de bouwers van het winkelcentrum *De Arena* beschikbaar werd gesteld voor een kunstwerk, ijvert voor de reconstructie en herplaatsing van het *Oordeelspel* van de Sint-Jan, een astronomisch kunstuurwerk, voorzien van een figuren-omloop van het Laatste Oordeel. Ook de inrichting van de Parade, als die nog eens autovrij wordt, gaat Jos van der Ven zeer ter harte. Met anderen maakt hij zich sterk voor een landschappelijke inrichting, waarvoor hij een gerenommeerde architect in de arm zou willen nemen. 'Dat zou een waardige invulling van het plein zijn.'

Tenslotte is Jos van der Ven betrokken bij plannen van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg voor een *Monumentendetector*, een nationaal monumentenregister, dat toegankelijk zal zijn via de mobiele telefoon. Gelijk een routewijzer in een auto geeft de *Monumentendetector* via een satellietverbinding een overzicht van alle monumenten in het gebied waar de beller zich bevindt. 'De bedoeling is om daar in 2003 mee te experimenteren. Het zou leuk zijn als 's-Hertogenbosch de eerste zou zijn.'